

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/aktualnosci/188893,Uroczystosci-pogrzebowe-Ireny-Odrzywolek-zgladzonej-przez-komunistow-za-wspolpra.html>
12.05.2024, 14:45

Uroczystości pogrzebowe Ireny Odrzywołek, zgładzonej przez komunistów za współpracę z podziemiem niepodległościowym

18 sierpnia 2023 r., w 77. rocznicę rozbitcia więzienia św. Michała, w Krakowie odbyły się uroczystości pogrzebowe Ireny Odrzywołek - strażniczki więziennej, która współpracowała z podziemiem niepodległościowym, skazanej i zgładzonej w 1946 r. przez komunistów. Jej szczątki odnaleziono podczas prac ekshumacyjnych IPN.

Irena Odrzywołek została pośmiertnie odznaczona przez prezydenta Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Na ręce jej siostrzenicy Marii Leś-Runickiej odznaczenie przekazał wicewojewoda małopolski Ryszard Pagacz. W uroczystościach w Krakowie wzięli udział m.in. zastępca prezesa IPN dr hab. Krzysztof Szwagrzyk, kierujący pionem poszukiwań i identyfikacji, wicewojewoda Pagacz, a także dyrektorzy katowickiego i krakowskiego oddziału IPN dr Andrzej Sznajder i dr hab. Filip Musiał. Mszy świętej w bazylice Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny przy ul. Rakowickiej przewodniczył metropolita krakowski abp Marek Jędraszewski.

Z poczuciem narodowej dumy przywołujemy w Polsce imiona, nazwiska, pseudonimy i biografie Żołnierzy Wyklętych. Tych, którzy począwszy od 1944 r. przez wiele długich powojennych lat toczyli walkę z systemem komunistycznym. Walkę, za którą wielu zapłaciło najwyższą cenę. Z dumą i czcią przywołujemy wśród nich kobiety. Kobiety, które w ocenach komunistycznych trybunałów, nie zasługiwały na łaskę, a na wymierzenie im najwyższych wyroków. 17 grudnia 1946 r. do tej długiej listy komunistycznych zbrodni dopisano także egzekucję wykonaną w Katowicach, gdzie uśmiercono Irenę Odrzywołek. Tego dnia zamordowano bardzo młodą, 21-letnią kobietę, strażniczkę więzienną, która uczestniczyła w organizacji rozbicia więzienia przy ul. Senackiej w Krakowie. Bez jej udziału ta akcja nie mogłaby się powieść. [...] Stojąc przy trumnie świętej pamięci Ireny Odrzywołek, oddajemy hołd Polce Niezłomnej, patriotce, kobiecie, która za swoją walkę o wolną Polskę zapłaciła najwyższą cenę. Pozostanie po niej grób na cmentarzu Rakowickim w Krakowie. Grób, którego nigdy miało nie być. I pozostanie, głęboko w to wierzę, wieczna i wdzięczna pamięć – powiedział w swoim wystąpieniu wiceprezes Szwagrzyk.

Po mszy świętej kondukt żałobny przeszedł na cmentarz Rakowicki. Szczątki Ireny Odrzywołek złożono w Kwaterze Żołnierzy Podziemia Niepodległościowego 1939-1963. Uroczystości uświetniły Orkiestra Reprezentacyjna Wojsk Obrony Terytorialnej, kompanie honorowe Wojska Polskiego i Służby Więziennej oraz poczty sztandarowe i delegacje.

Po zakończeniu uroczystości na cmentarzu Rakowickim dyrektor krakowskiego oddziału IPN dr hab. Filip Musiał, dyrektor Muzeum Archeologicznego w Krakowie dr hab. Jacek Górski i prezes Stowarzyszenia Odra-Niemen Małopolska Tomasz Konturek złożyli kwiaty pod

tablicą upamiętniającą rozbiście więzienia św. Michała, która znajduje się na ul. Poselskiej. Dawne więzienne budynki zajmuje obecnie Muzeum Archeologiczne.

Złożenie kwiatów pod tablicą upamiętniającą rozbiście więzienia św. Michała w Krakowie.
Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Złożenie kwiatów pod tablicą upamiętniającą rozbiście więzienia św. Michała w Krakowie.
Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Złożenie kwiatów pod tablicą upamiętniającą rozbiście więzienia św. Michała w Krakowie.
Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Irena Odrzywołek (1925-1946)

Urodziła się 20 grudnia 1925 r. w Byczynie (pow. chrzanowski). Po zakończeniu okupacji niemieckiej rozpoczęła pracę w tzw. więzieniu św. Michała przy ul. Senackiej 3 w Krakowie. Została strażniczką. Wiosną 1946 r. podjęła konspiracyjną współpracę z więzionymi tam żołnierzami podziemia niepodległościowego, przede wszystkim z ppor. Bolesławem Pronobisem „Ikarem” - żołnierzem AK i dowódcą oddziału NSZ „Huragan”.

W sierpniu 1946 r. Irena Odrzywołek pośredniczyła w nawiązaniu łączności między więźniami oraz działającą w Krakowie 6. kompanią Zgrupowania Partyzanckiego „Błyskawica” Józefa Kurasia „Ognia”. Przemyciła do więzienia pistolety i granaty, które przekazała do celi Pronobisa i innych wtajemniczonych. Dzięki temu 18 sierpnia 1946 r. połączone działania uzbrojonych więźniów wewnątrz budynku i partyzantów z zewnątrz doprowadziły do rozbitcia więzienia i uwolnienia 62 więźniów.

Po tym wydarzeniu Irena Odrzywołek ukrywała się. Prowadziła niepodległościową działalność konspiracyjną współpracując z „Ikarem”. Została aresztowana w listopadzie 1946 r. w Gliwicach i 3 grudnia 1946 r. skazana na śmierć przez komunistyczny Wojskowy Sąd Rejonowy w Katowicach. Zgładzono ją 17 grudnia 1946 r. w więzieniu przy ul. Mikołowskiej w Katowicach. W chwili

śmierci miała niespełna 21 lat.

Szczałki Ireny Odrzywołek odnaleziono we wrześniu 2019 r. podczas prac ekshumacyjnych prowadzonych przez IPN na cmentarzu komunalnym przy ul. Panewnickiej w Katowicach.